

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Staatssecretaris van Economische Zaken voorgelegd over de beleidsevaluatie van de Natuurschoonwet 1928 (Kamerstuk 33 576, nr. 90).

De voorzitter van de commissie,
Vermeij

Adjunct-griffier van de commissie,
Konings

Inhoudsopgave

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II.	Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris	8

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorliggende beleidsevaluatie van de Natuurschoonwet 1928 (NSW). Deze leden erkennen het belang van de wet voor de instandhouding van het natuurschoon en het cultuurhistorisch erfgoed op landgoederen en buitenplaatsen.

De leden van de VVD-fractie delen de conclusie dat golfbanen bijdragen aan het behoud van meer natuur en biodiversiteit. Echter, de nieuwe vereisten zullen ertoe leiden dat vele golfbanen buiten de rangschikking vallen. De economische activiteiten die deze golfbanen hebben opgeleverd voor het behoud van het landschap zullen dus automatisch wegvallen. Kan de staatsecretaris deze keuze toelichten? Hoeveel stand alone-golfbanen betreft het?

Vanuit het werkveld hebben de leden van de VVD-fractie begrepen dat de meeste golfbanen geïntegreerd zijn in grote landgoederen en daardoor bijdragen aan het behoud van natuur en biodiversiteit. Kan de Staatssecretaris aangeven wat het effect is van zijn keuze voor de landschappen? Weet de Staatssecretaris bijvoorbeeld hoeveel schade de golfsport toegebracht wordt doordat deze maatregel ervoor zorgt dat er voor een groeiende tak van sport minder accommodatie beschikbaar zal zijn? En kan de staatsecretaris deze leden meenemen in de afweging hoe deze schade zich verhoudt ten opzichte van de wijzigingen?

Door onder andere het besluit dat niet alle golfbanen fiscale voordelen kunnen genieten en de aanbevelingen met betrekking tot nieuwe economische dragers, zijn de verdienmodellen voor de landgoederen behoorlijk ingeperkt, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Kan de Staatssecretaris toelichten hoe hij dit wil oplossen? Kan de Staatssecretaris inzetten op ruimere verdienmodellen om zo de inkomstenbronnen van de landgoedeigenaren te verbreden, zodat zij het weer kunnen inzetten voor het behoud van het natuurschoon?

Zoals in de begeleidende brief uiteen is gezet (Kamerstuk 33 576, nr. 90) is het beheer en de aanleg van natuur en bos door particulieren een van de doelstellingen van de NSW. Vanuit dat oogpunt zijn de leden van de VVD-fractie minder enthousiast over het voornemen van de staatsecretaris om de nieuwe landgoederen pas te rangschikken wanneer de natuur al gerealiseerd is. Dit brengt onzekerheid voor de eigenaren en bevordert de aanleg van nieuwe natuur en bos niet. Wat kan de Staatssecretaris doen om te voorkomen dat (nieuwe) landgoedeigenaren vanwege deze nieuwe maatregel gedemotiveerd raken om in te zetten op natuurschoon? Heeft de Staatssecretaris alle mogelijkheden benut om vooraf meer zekerheid te kunnen scheppen?

Deze leden merken op dat in de aanbevelingen staat dat nieuwe landgoederen moeten voldoen aan een bepaalde maatvoering (0,5 hectare en minimaal 30 meter breed). Dit kan in de praktijk problemen opleveren. Kan de staatsecretaris aangeven hoeveel nieuwe landgoederen last hebben van deze verschillende maatvoering? Kan de Staatssecretaris

uiteenzetten welke, meer werkbare, alternatieve criteria bestaan en daarbij aangeven wat de voor- en nadelen zijn ten opzichte van de maatstaf van 0,5 hectare en minimaal 30 meter breed? Kan de Staatssecretaris dit verzoek uitvoeren in overleg met de experts, dat wil zeggen de natuurbeheerders en landgoedeigenaren, waarbij met name gezocht wordt naar optimale flexibiliteit?

De leden van de VVD-fractie merken op dat het bovenstaande argument ook geldt ook voor de rangschikking van bebouwing. Zij zien graag meer objectivering in de beoordeling van de rangschikking van bebouwing op het gebied van omvang en vormgeving. Kan de Staatssecretaris ook hierbij het werkveld betrekken om ervoor te zorgen dat de uiteindelijke definitie uitvoerbaar is?

Deze leden stellen het openstellen van de natuur voor het publiek stellen op prijs. Iedereen moet van natuur kunnen genieten. Zij stellen de fiscale voordelen voor de eigenaren die hun landschappen openbaar stellen dan ook zeer op prijs om zo meer openstelling te stimuleren. Kan de Staatssecretaris meer duidelijkheid scheppen over de regels van de openstelling voor de bezoekers? De druk op de landgoederen wordt erg groot en daarom is het van belang dat benadrukt wordt dat de openstelling alleen geldt voor wandelaars en niet voor andere activiteiten.

De leden van de VVD-fractie zouden het op prijs stellen indien een ruime overgangstermijn wordt gehanteerd om aan de nieuwe regelgeving te kunnen voldoen. Deze leden hebben vernomen dat het werkveld denkt aan tien jaar. Zou de staatssecretaris deze termijn kunnen toezeggen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsevaluatie van de Natuurschoonwet 1928 en hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de NSW faciliteiten biedt voor het behoud en de ontwikkeling van natuurschoon in Nederland. Het oogmerk van deze wet is het leveren van een bijdrage aan het behoud van natuurschoon en cultureel erfgoed door landgoederen als geheel te bewaren en versnippering tegen te gaan. Deze leden merken op dat uit de kabinetsbrief blijkt dat ook golfbanen die geen onderdeel zijn van een groter landgoed gebruik kunnen maken van de faciliteiten uit de NSW. Daarbij gaat het om de zogenaamde stand alone-golfterreinen. Zij ontvangen signalen dat sommige van deze terreinen geen onderdeel uitmaken van een landgoed en toch gebruik maken van de faciliteiten die deze wet biedt. De leden van de PvdA-fractie vragen of het inderdaad zo is dat ook golfbanen die geen onderdeel uitmaken van een landgoed gebruik kunnen maken van de faciliteiten. Zo ja, wat is dan daarvoor de reden, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van de PvdA-fractie merken op dat zij het merkwaardig zouden vinden wanneer golfterreinen gebruik kunnen maken van de faciliteiten die deze wet biedt, aangezien golfbanen op zichzelf niet bijdragen aan biodiversiteitsdoelen. Daarbij zijn golfterreinen vaak niet opengesteld voor het bredere publiek. Deze leden vragen in hoeverre dit strookt met de voorwaarden op basis waarvan gebruik kan worden gemaakt van faciliteiten uit de NSW. Een bijkomende voorwaarde is bijvoorbeeld dat de landgoederen zijn opengesteld voor het publiek en dat deze openstelling goed is aangegeven en gemarkeerd. Vooral op dit laatste gaat het naar het oordeel van deze leden vaak mis. Zo is het lang niet altijd duidelijk om welke landgoederen het gaat en waar daarover

informatie is te vinden. Ook vragen deze leden hoe het gegarandeerd wordt dat deze terreinen ook daadwerkelijk open worden gesteld. Wie is verantwoordelijk voor het toezicht hierop? Hebben de provincies hierin een rol? Zij vernemen dat provincies naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) kijken, maar dat deze instantie op dit gebied niet lijkt te handhaven. Graag krijgen de leden van de PvdA-fractie hierop een nadere toelichting.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat golfbanen primair terreinen zijn waar sport wordt bedreven. De NSW is niet van toepassing op andere sportterreinen. Dat lijkt deze leden niet consequent, omdat ook golfterreinen die geen onderdeel zijn van een landgoed gebruik kunnen maken van faciliteiten. Verder vragen zij welke voorwaarden er verder verbonden zijn aan de jaarlijkse fiscale faciliteiten die voortvloeien uit de NSW, met name waar het gaat over de vennootschapsbelasting. De leden van de PvdA-fractie krijgen hierop graag een nadere toelichting. Verder vernemen deze leden graag in hoeverre boeren gebruik kunnen maken van de faciliteiten uit de NSW. Aangezien boeren ook gebruik kunnen maken van subsidies op basis van het agrarisch natuurbeheer, vragen zij in hoeverre het mogelijk is dat voor dezelfde natuurontwikkeling en het beheer daarvan twee verschillende subsidies gebruikt worden. Ook op dit vlak krijgen genoemde leden een nadere toelichting.

De leden van de PvdA-fractie merken verder op dat, waar het de openstelling van landgoederen voor wandelaars betreft, niet alleen de openstelling van het landgoed maar ook de beleving die wordt geboden van belang is. Deze leden vragen of deze beleving geborgd kan worden door eisen te stellen aan het aantal in- en uitgangen van het landgoed zodat het ook deel van een lange afstandswandelroute zou kunnen vormen. Ook doodlopende paden en het gedwongen lopen van route die slechts een klein deel van het landgoed laten zien komen de beleefbaarheid van een opengesteld landgoed niet ten goede. Kunnen er derhalve ook regels gesteld worden omtrent deze aspecten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsevaluatie van de Natuurschoonwet 1928. Hierover hebben deze leden nog vragen.

De leden van de CDA-fractie onderschrijven het belang van de NSW voor het behoud van landgoederen en natuurschoon en hun cultuurhistorische en landschapswaarde. De evaluatie benadrukt ook de efficiëntie en effectiviteit van de NSW.

De leden van de CDA-fractie zien niets in het beleidsvoornemen om nieuwe landgoederen pas na drie jaar te rangschikken. Deze leden vragen de Staatssecretaris of dit niet meer onzekerheid met zich meebrengt voor particuliere initiatiefnemers. Zij vragen of hierdoor bij de aankoop van een landgoed de kosten veel hoger zullen zijn, aangezien er geen vrijstelling is op de overdrachtsbelasting in de drie jaar voor de rangschikking. Worden de initiële kosten hiermee niet veel te veel verhoogd, ook gezien de verdere regels die u voornemens bent te stellen aan het natuurschoon? Is het de bedoeling van de Staatssecretaris om ervoor te zorgen dat er geen aanvragen van nieuwe landgoederen gedaan worden? Kan de Staatssecretaris onderbouwen of er met dit beleid nog wel aanvragen voor nieuwe landgoederen gedaan zullen worden? Waarom zet hij niet in op betere inrichtings- en beplantingsplannen en op de handhaving daarvan in plaats van de voorgestelde rangschikking na drie jaar?

De leden van de CDA-fractie hebben ook vragen over het opnemen van striktere eisen aan natuur. In hoeverre is het doel van de NSW om natuurwaarden na te streven, gezien het doel van behoud van cultuurhistorie en landschap? Daarnaast vragen deze leden in hoeverre maatwerk mogelijk is ten aanzien van de maatvoering van 30 meter. In de praktijk hebben overgangen tussen extensieve landbouw en natuur een hoge biodiversiteit. Vindt de Staatssecretaris dat ten behoeve hiervan maatwerk mogelijk moet zijn en dat daarvoor uitzonderingen gemaakt moeten kunnen worden?

De leden van de CDA-fractie lezen in de beleidsevaluatie dat het wenselijk is dat er meer ruimte komt voor nieuwe functies in bestaande gebouwen en dat het wenselijk is om in beperkte mate nieuwe bebouwing op landgoederen toe te staan. Deze functieverandering of goed ingepaste nieuwe bebouwing kunnen namelijk dienen als de economische drager van het landgoed. De Staatssecretaris geeft wel aan dat het onderhoud van natuurschoon een kostbare zaak is en blijft. Waarom geeft de Staatssecretaris dan geen gevolg aan deze aanbevelingen? Als er een omgevingsvergunning wordt afgegeven voor bebouwing en als lokaal heel goed beoordeeld kan worden wat past, waarom wil de Staatssecretaris dit dan niet toestaan onder de NSW? De Staatssecretaris schrijft dat hij gaat bezien hoe aanvullende regels gesteld kunnen worden voor het rangschikken van bebouwing en dat de reikwijdte van functionele opstallen zal worden ingeperkt. Wanneer kan de Kamer deze voorstellen tegemoetzien?

De leden van de CDA-fractie vragen of er geen uitzondering gemaakt zou moeten worden op landgoederen die al tientallen jaren een golfbaan hebben voor de eis van 50 procent bos. Zo nee, waarom niet?

Deze leden vragen welke mogelijkheden er zijn om te stimuleren dat wandelpaden op landgoederen aansluiten op grotere wandelroutes.

De leden van de CDA-fractie vragen hoe hertoetsing van alle landgoederen onder de nieuwe rangschikkingsvoorwaarden wordt voorkomen. Tot slot vragen deze leden of er een voldoende lange overgangstermijn, van bijvoorbeeld tien jaar, aangehouden zal worden zodat eigenaren de tijd te krijgen om aan de nieuwe voorwaarden te voldoen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsevaluatie over de Natuurschoonwet 1928, waarmee uitvoering gegeven wordt aan de motie-Van Veldhoven (Kamerstuk 33 400 XIII, nr. 90). In dit rapport wordt ingegaan op de zorgen van deze leden ten aanzien van het natuurschoon bij golfbanen en de mate waarin de wet effectieve openstelling van landgoederen bereikt. Zij hebben over die aspecten enige vragen. Voorts constateren deze leden dat de Staatssecretaris weliswaar voornemens is de aanbevelingen voor een groot deel over te nemen, maar dat er in de reactie op het rapport nog weinig concreet invulling aan wordt gegeven.

De leden van de D66-fractie lezen dat nu pas de mogelijkheden voor digitalisering onderzocht gaan worden. Waarom gebeurt dat nu pas? Was en is het geen regeringsbeleid dat burgers in 2017 digitaal met de overheid kunnen communiceren? Had het niet voor de hand gelegen de mogelijkheden tot digitaliseren van procedures ten behoeve van de NSW niet pas in 2017 te gaan onderzoeken, maar eerder, bijvoorbeeld bij het aantreden van de regering in 2012?

De leden van de D66-fractie constateren dat de Staatssecretaris niet ingaat op de aanbeveling om meer aandacht te schenken aan het op peil brengen en houden van de vakinhoudelijke expertise bij de uitvoerende

organisaties, met name op het gebied van landschap, groen en beplantingen. Onderzoeksbureau Ecorys ziet daartoe mogelijkheden bij provincies, maar ziet ook risico's op hogere uitvoeringskosten. Is de Staatssecretaris bekend met de wijze waarop provincies dit gaan invullen? Ziet de Staatssecretaris nog aanleiding om een dergelijke taak voor de provincies (en/of het Rijk) bij een wetswijziging vast te leggen?

De leden van de D66-fractie lezen in het onderzoeksrapport dat een aanzienlijk aantal nieuwe NSW-gerangschikte landgoederen als ondermaats worden beoordeeld, maar dat er ook zeer goede voorbeelden te vinden zijn van kwalitatief waardevolle en duurzame inrichting van de natuur. De Staatssecretaris schrijft in reactie daarop niet meer dan dat een nieuw landgoed voortaan pas gerangschikt wordt als de natuur op het landgoed daadwerkelijk is gerealiseerd en conform het natuurinrichtingsplan en/of beplantingsplan beheerd wordt. Zij vragen of dat nog gevolgen kan hebben voor de effectiviteit van de wet. De leden van de D66-fractie kunnen zich voorstellen dat er eigenaren zijn die de voordelen van de NSW-status nodig hebben om de financiering van de natuurontwikkeling rond te krijgen. Voorts vragen deze leden wat er gaat gebeuren met de nieuw gerangschikte landgoederen die als minder goed voorbeeld te boek zijn komen te staan. Verliezen zij hun status? Wanneer gaat daarop gecontroleerd worden? Welke verbetertermijn zal voor die landgoederen gehanteerd worden?

De leden van de D66-fractie zijn blij met het voornemen om in open landschappen, zoals veengebieden, niet langer verplichte omzoming met houtopstanden (vooral bomen) te verplichten. De alternatieve natuur moet echter wel voldoende ambitieus ingevuld worden. Als dit slechts zou leiden tot de vele half-natuurlijke graslanden, waartoe agrarische landgoederen geregeld omgezet worden, vragen deze leden tot welke verbetering dit echt zou leiden.

De leden van de D66-fractie vragen verder naar het gemiddelde percentage dat «roughs», «semi-roughs» en «bunkers» (type onderdelen van een golfbaan) van het spelterrein van golfbanen uitmaken.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State stelt dat er geen objectieve criteria zijn om een inbreuk van bebouwing op het natuurschoon te kunnen beoordelen. Welke criteria voor het bepalen van een inbreuk van bebouwing op het natuurschoon overweegt de Staatssecretaris bij het opstellen van aanvullende regels? Wat beschouwt hij als voorbeelden van oude gebouwen die een wezenlijk onderdeel uitmaken van landgoederen en een bijdrage leveren aan het natuurschoon? Welke oude gebouwen, of welk type oude gebouwen, doen dat niet? Hangt dat niet ook sterk van de omgeving af? Welke moderne, recht toegevoegde, gebouwen doen afbreuk aan het natuurschoon? Waarin verschillen zij van gebouwen die wel inpassen in het natuurschoon of daar een toegevoegde waarde hebben?

De leden van de D66-fractie vernemen graag hoe aanvullende regels, bijvoorbeeld een limitatieve opsomming van toegestane gebouwen, zich tot decentrale bevoegdheden ten aanzien van ruimtelijke ordening verhouden.

De leden van de D66-fractie constateren dat de Staatssecretaris niet expliciet ingaat op de aanbeveling van de onderzoekers om meer ruimte te bieden aan economische activiteiten. Waarom is dat? Deelt de Staatssecretaris de veronderstelling in het rapport dat oude verdienmodellen niet altijd meer voldoen om het landgoed in stand te houden niet?

De leden van de D66-fractie waarderen het standpunt van de Staatssecretaris dat golfbanen alleen gerangschikt mogen worden als zij echt bijdragen aan het natuurschoon. Die natuur moet dan vervolgens wel toegankelijk zijn. Deze leden vragen zich in dat kader af in hoeverre golfbanen echt zijn opengesteld voor het publiek. Welk percentage van de golfbanen is open voor het publiek zonder dat daarvoor lidmaatschap nodig is? Hoe ruim zijn de openingstijden?

De leden van de D66-fractie zijn teleurgesteld dat de faciliteiten uit de NSW in beperkte mate effectief zijn gebleken om openstelling van landgoederen voor wandelaars te bereiken. Kan de Staatssecretaris nader ingaan op de suggestie om de eis met betrekking tot het aantal meters pad los te laten en in plaats daarvan eisen te stellen aan het percentage van het landgoed dat daadwerkelijk beleefbaar is voor bezoekers?

De leden van de D66-fractie vragen tot slot waarom de Staatssecretaris niet, zoals aanbevolen, gaat onderzoeken hoe de openstelling van landgoederen voor fietsers geregeld kan worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de evaluatie van de Natuurschoonwet 1928 en de reactie van de Staatssecretaris hierop. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de SGP-fractie constateren dat de Staatssecretaris verwijst naar een advies van het College van Rijksadviseurs.¹ Deze leden vragen de Staatssecretaris of hij bereid is dit advies naar de Kamer te sturen.

De leden van de SGP-fractie lezen dat de Staatssecretaris nieuwe landgoederen pas wil rangschikken als de natuur op het landgoed daadwerkelijk is gerealiseerd. Dat betekent dat in de eerste jaren geen vrijstelling van de overdrachtsbelasting geldt en geen stimulans voor het aanleggen van een nieuw landgoed. Deze leden willen er bovendien op wijzen dat in de huidige situatie al na drie jaar gecontroleerd moet worden of het nieuwe landgoed volgens het inrichtings- en beplantingsplan is ingericht. Op deze wijze is al controle op het voldoen aan natuureisen aan de orde. Zij horen graag waarom de Staatssecretaris desondanks wil kiezen voor aanscherping van de voorwaarden in plaats van betere controle.

De Staatssecretaris wil in het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928 striktere eisen om te verzekeren dat natuur uit robuustere eenheden bestaat van minimaal 0,5 hectare groot en 30 meter breed, zo lezen de leden van de SGP-fractie. Deze leden zetten hier vraagtekens bij. Juist gebieden met veel kleinschalige landschapselementen dragen bij aan de biodiversiteit, maar dreigen door deze aanscherping buiten de boot te vallen. Is de staatssecretaris bereid in overleg met betrokken partijen het genoemde criterium aan te passen om dergelijke ongewenste effecten te voorkomen?

De leden van de SGP-fractie constateren dat het onderzoeksbureau Ecorys adviseert om nieuwe bebouwing in beperkte mate toe te staan als economische drager. Dat kan landgoederen extra inkomsten geven voor het kostbare onderhoud van hun landgoed. Is de Staatssecretaris voornemens deze aanbeveling over te nemen, mits het natuurschoon op het landgoed niet aangetast wordt? Zo nee, waarom niet?

¹ Y. Feddes, De meerwaarde van een landgoed: Advies over ruimtelijke criteria voor bebouwing op NSW landgoederen (2012).

II. Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris